

Deși aproape independent energetic, statul român eșuează să reglementeze domeniul și asta se vede în prețuri

Andrei Ilaș

- Articolul face parte dintr-o serie de analize despre politica externă și de securitate a României, publicate de Libertatea și semnate de experți în domeniu.

România, alături de Uniunea Europeană și întreaga lume, a trecut recent prin două șocuri majore care au marcat piețele energetice.

Primul șoc a fost cel cauzat de pandemia globală de COVID-19, când, în urma restricțiilor sanitare cvasiglobale, cererea de energie a scăzut dramatic.

Odată cu cererea de energie, au scăzut și prețurile principalelor mărfuri din domeniu: petrol, gaz, cărbune și electricitate.

Cum a testat Rusia piața de energie înainte de război

Al doilea șoc a fost cel legat de furnizarea de gaz rusească către Uniunea Europeană, care a fost restrânsă semnificativ începând cu a doua jumătate a anului 2021. Scopul Federației Ruse a fost testarea senzitivității pieței europene, pentru extragerea de concesii politice pe parcursul plănuită invaziei a Ucrainei din februarie 2022.

Mai mult, în 2022, restrângerea și mai accelerată a livrărilor de gaze rusești către Uniunea Europeană a dus la creșterea accelerată a prețurilor la gaz și la electricitate.

[Recomandări](#)

[Asia Express 2024. Anca Turcașiu și Andreea Samson, în lacrimi în fața Irinei Fodor: „Primul șoc puternic de aici”](#)

În urma acestor evenimente, securitatea energetică a revenit abrupt pe agenda politică în toate țările Uniunii Europene și OECD. Situația fundamentală a României în noul context european și global a devenit mult mai complexă, indiferent de ce definiție a securității energetice decidem să folosim.

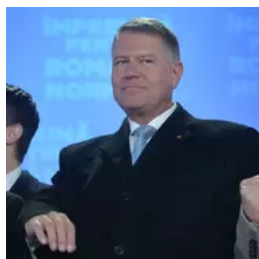
Prin securitatea energetică ne referim la accesul constant la resurse energetice suficiente, la costuri accesibile.

Istoric, acest concept a fost definit în absența riscurilor reprezentate de schimbările climatice, riscuri ce vor avea un impact semnificativ asupra securității energetice în deceniile următoare.

România este aproape independentă energetic

România este fundamental o țară aproape independentă energetic, față de marea majoritate a statelor [europene](#). Din perspectiva dependenței de surse externe, doar aproximativ o treime din necesarul energetic provine din importuri, la nivelul anului 2020, trend în creștere față de decada anterioară.

În termeni relativi, România ocupă locul 26 din cele 27 de țări ale Uniunii Europene în ceea ce privește dependența totală de importuri de energie.

[Recomandări](#)

[Rareș Bogdan, despre miniterenul de golf al lui Klaus Iohannis, construit la vila de protocol de la Neptun: „O pajiște cu trei găuri”](#)

În 2021, consumul de petrol în România era de 10,6 milioane de tone anual, din care 3,3 milioane de tone erau din producția internă. Piețele internaționale de petrol sunt foarte lichide, iar sursele de import pot fi înlocuite relativ rapid, nu neapărat la costuri mici. Însă România a dovedit pe parcursul anului 2022 că își poate schimba furnizorii rapid, având în vedere că a renunțat la importurile de petrol [rusești](#).

În 2021, România a consumat 11,4 miliarde de metri cubi (mmc) de gaz, iar producția internă a fost de 8,4 mmc. Această producție internă a acoperit 74% din consum, restul fiind importat în mare majoritate din Federația Rusă, importuri înlocuite la costuri semnificativ mai mari în 2022.

În 2021, România își acoperea din producție internă aproximativ 76% din consumul de cărbune. Finalmente, în 2021, România a importat 4% din cererea internă de energie electrică.

România, ca țară integrată în piețele europene și globale de energie, are foarte mici probleme legate de accesul constant la resurse energetice, la fel ca majoritatea țărilor Uniunii Europene.

Problema României, mai mult decât majoritatea țărilor europene, este legată de nivelul prețurilor. România este o țară cu venituri relativ scăzute și este foarte sensibilă la șocurile de preț ale principalelor mărfuri energetice, petrol, gaze și cărbune.

[Recomandări](#)

[Care este ultima dorință a lui Irinel Columbeanu? Fostul milionar de la Izvorani a făcut deja pregătirile pentru înmormântare](#)

În 2021, 74% din consumul de gaz natural al României a venit din producția proprie. Foto: Shutterstock

Ce se va întâmpla în deceniile care urmează

Inviaza Rusiei în Ucraina a adus cele mai mari schimbări în piețele de energie din ultimii 50 de ani.

Rusia era văzută anterior invaziei ca un furnizor-cheie de gaz, petrol și cărbune la prețuri accesibile pentru Uniunea Europeană. Lucrul acesta s-a schimbat, având în vedere dependența bugetului public rusesc de exporturile de combustibili fosili care finanțează agresiunea împotriva Ucrainei.

În următoarele decenii, Rusia nu va mai putea furniza decât marginal combustibili fosili Uniunii Europene și implicit României. Cea mai sensibilă piață este cea a gazului, unde Rusia furniza circa o treime din consumul Uniunii Europene și majoritatea importurilor României.

Majoritatea evoluțiilor economice din sectorul energetic vor avea drept cauză principală evoluțiile geopolitice ale noii ordini de securitate care se conturează în Europa și la nivel global.

România și UE vor deveni sau cel puțin vor încerca să devină mult mai puțin dependente de mărfurile unor actori revanșarzi precum Rusia sau China – unul dintre cei mai mari furnizori de echipamente necesare tranziției energetice, cum ar fi panourile solare.

Statul nu e capabil să reglementeze domeniul

Piețele funcționale de energie sunt cruciale în asigurarea transparenței formării prețurilor și în producerea semnalelor economice care trebuie să ghideze deciziile consumatorilor, cât și ale producătorilor.

Asemenea altor piețe, piețele de energie sunt supuse unor cicluri de creștere și scădere corelate cu ciclurile economice prin care economiile globale trec în orice perioadă.

În absența unor piețe funcționale, securitatea energetică a unei țări este supusă la riscuri extrem de mari, datorită stimulentei mici de investiții în raționalizarea consumului, în eficiență energetică și în resurse mult mai puțin poluante.

România, din păcate, este una dintre țările care, din motive economice legitime, au dificultăți foarte mari în a crea piețe funcționale în energie. Asta duce la costuri mai mari pe care societatea le suportă, din cauza incapacității statului de a reglementa adecvat sectorul.

Piețele de energie funcționale au dezavantajul că transmit foarte repede informațiile legate de preț – atât în creștere, mult mai rapid, cât și în scădere, relativ mai lent.

Pentru consumatori, mai ales pentru cei relativ mai puțin bogați, cum e România, riscul de preț pe perioada de creștere are un impact foarte mare asupra bunăstării generale, ceea ce necesită măsuri de intervenție rapidă pentru protejarea cetățenilor.

Probleme în electricitate și gaz natural

Pentru securitatea energetică însă, aceste semnale sunt extrem de importante, deoarece indică nevoia de politici de eficiență energetică, de scădere temporară a consumului și înlocuirea unor resurse cu altele care, pe termen lung, sunt mai ieftine și mai puțin poluante.

România are două probleme semnificative în domeniul energiei cu piețele pe care le-a creat. În electricitate și în domeniul gazului natural, piețele locale nu funcționează adecvat și nu au suficientă lichiditate.

Asta se întâmplă, în special, din cauza neîncrederii sistemice în mecanismele piețelor funcționale și a presiunii economice ce survine în momentele în care șocurile de preț se transmit rapid către populație.

Astfel, investițiile în domeniu se fac foarte greu și la costuri de capital foarte mari, ce ajung finalmente să crească mult prețul final al energiei livrate din proiectele noi.

În fond, avem de-a face cu un ciclu vicios în care prosperitatea economică redusă a României o face incapabilă să suporte șocuri temporare de preț.

Ne e greu să producem un cadru instituțional prietenos cu investițiile constante în tehnologie și echipamente noi care diminuează cu mult costurile pe care societatea le are cu energia.

În România, [rata](#) de sărăcie energetică este cu aproape 50% mai mare decât cea din Uniunea Europeană.

Ce este de făcut?

Opțiunile de politici publice în domeniul securității energetice sunt limitate în momentul de față de potențialul redus al României, din motive economice legitime, de a crea piețe funcționale și un cadru legislativ predictibil care să poată reduce costurile energiei pe termen mediu și lung.

România are acces la resurse energetice interne și externe în cantități suficiente, însă nivelul de preț, mai ales în perioadele precum anii 2021 – 2022, nu poate fi suportat de către cetățeni.

Preocuparea politicianilor din România ar trebui să fie exclusiv pe creșterea veniturilor populației. În absența creșterii veniturilor care să poată absorbi șocurile de preț mult mai ușor, beneficiile pe termen lung ale unor piețe funcționale, și anume prețuri mai mici și tehnologie mai avansată, nu pot fi exploatate, din cauza faptului că cercul vicios al absenței prosperității nu poate stimula investițiile în tehnologii avansate care să reducă prețurile pe termen lung.

De asemenea, România trebuie să creeze un cadru de reglementare mai predictibil care pe termen mediu și lung să producă și mai multă transparență în formarea prețurilor și să stimuleze investițiile în tehnologii ce pot reduce costurile pe termen lung.

Între timp, până în momentul în care sărăcia energetică va fi redusă semnificativ, România trebuie să se asigure că direcția finală, și anume piețele de energie funcționale, transparente și lichide, este clară pentru cetățeni.

De asemenea, România trebuie să se asigure că politicile de creștere adiacente, dar care ajută acestui deziderat, cum ar fi creșterea eficienței tribunalelor comerciale, politici prietenoase cu investițiile pe termen lung și creșterea competiției din domeniu, sunt implementate.

Disclaimer: Acest articol face parte dintr-o serie de analize despre politica externă și de securitate a României în noul context geopolitic, coordonate de Institutul Quartet în parteneriat cu Friedrich-Ebert-Stiftung Romania.

Andrei Ilaș este analist în energie, cofondator și director al nrgi.ai – o platformă de analiză a prețurilor în energie pentru clienți industriali, membru fondator și director operațional al Cooperativei de Energie. Este absolvent de științe politice al Universității din București, de finanțe al Academiei de Studii Economice (ASE) și de politici publice al Hertie School din Berlin. În trecut, a lucrat la Agenția Internațională pentru Energie Regenerabilă (IRENA) și din 2018 a colaborat ca analist cu instituții precum Banca Mondială, Deloitte, Ember Climate, Carbon Tracker, TransitionZero, Center for Research on Energy and Clean Air (CREA), Frankfurt School of Management, Greenpeace sau Declic.

Urmărește cel mai nou VIDEO

 [Urmărește-ne pe Google News](#)